

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

L. A. GEELHOED

11 päivänä joulukuuta 2003¹

I Johdanto

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Yhteisön oikeus

1. Esillä oleva asia koskee elintarvikkeiden merkintöjä ja mainontaa koskevia yhteisön sääntöjä erityisesti kahvin osalta. Ensinnäkin kysymys on siitä, estääkö eräiden kahvituotteiden pakollisten myyntinimityksien käyttöä koskeva yhteisön lainsäädäntö sen, että näiden myyntinimitysten lisäksi saa käyttää kuvitteellisia nimityksiä. Lisäksi on tutkittava, onko kansallisia säännöksiä, joilla kielletään elintarvikkeiden merkinnöissä ja mainonnassa viittaukset laihtumiseen ja lääkärin suosituksiin, pidettävä yhteisön primaarioikeuden ja johdetun oikeuden mukaisina.

2. EY 28 artiklassa kielletään jäsenvaltioiden väliset tuonnin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet.

3. Kahviuutteista ja sikuriuutteista 22 päivänä helmikuuta 1999 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 1999/4/EY² (jäljempänä direktiivi 1999/4/EY tai kahvidirektiivi) sisältää säännöt tässä tarkoitettujen tuotteiden merkinnöistä ja myyntinimityksistä.

1 — Alkuperäinen kieli: hollanti.

2 — EYVL L 66, s. 26.

4. Direktiivin 1999/4 2 artiklassa säädetään:

"Direktiiviä 79/112/ETY sovelletaan liitteessä määriteltuihin valmisteisiin seuraavin edellytyksin:

- a) Liitteessä mainitut valmisteen nimitykset varataan ainoastaan liitteessä tarkoitetuille tuotteille ja niitä on käytettävä kaupassa niiden määrittämiseksi. Nimityksiä täydennetään tarvittaessa sanoilla:

— 'tahna' tai 'tahnamainen' tai

— 'neste' tai 'nestemäinen'.

— —"

5. Tämän direktiivin 3 artiklan mukaan jäsenvaltiot eivät saa antaa liitteessä määriteltäviä valmisteita koskevia kansallisia säännöksiä, joista ei ole säädetty tässä direktiivissä.

6. Direktiivin 1999/4 liitteessä kuvataan kahviuute, liukoinen kahviuute, liukoinen kahvi tai pikakahvi seuraavasti:

"— — tiivistevalmiste, joka on saatu paahdetuista kahvipavuista uuttamalla käyttämällä uuttamisaineena vain vettä ja jättämällä pois hydrolyysiprosessit, jotka sisältävät hapon tai emäksen lisäämisen. Sellaisten liukenemattomien aineiden lisäksi, joita on teknisesti mahdoton poistaa, ja kahvista saatujen liukenemattomien öljyjen lisäksi kahviuute saa sisältää ainoastaan kahvin liukenevia ja aromaattisia osia.

— —

Kiinteä tai tahnamainen kahviuute ei saa sisältää muita aineita kuin niitä, jotka on saatu kahvin uuttamisesta. — —"

7. Myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20 päivänä maaliskuuta 2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/13/EY³ (jäljempänä direktiivi 2000/13 tai merkintädirektiivi) on useita

3 — EYVL L 109, s. 29.

kertoja muutetun samannimisen direktiivin 79/112/ETY, johon direktiivin 1999/4 2 artiklassa viitataan, kodifioitu versio.

iii) esittämällä elintarvikkeella olevan erityisiä ominaisuuksia, kun tosiasiassa kaikilla samanlaisilla elintarvikkeilla on sellaisia ominaisuuksia;

8. Direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdassa annetaan seuraavat elintarvikkeiden merkintöjä koskevat säännökset:

b) jollei luonnon kivennäisvesiä ja erityisravintoa koskevista yhteisön säännöksistä muuta johdu, esittää, että elintarvikkeeseen liittyy ihmisen sairauksia ennalta ehkäiseviä, hoitavia tai parantavia ominaisuuksia, tai viitata sellaisiin ominaisuuksiin.”

”1. Merkinnät ja tavat, joilla ne on tehty, eivät saa:

9. Direktiivin 2000/13 3 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa säädetään edelleen:

a) olla omiaan johtamaan ostajaa harhaan, erityisesti:

”Ainoastaan seuraavat tiedot on pakollisesti merkittävä elintarvikkeisiin edellytyksin, joissa säädetään 4–17 artiklassa, ja jollei sanotuista artikloista muuta johdu:

i) elintarvikkeen ominaispiirteiden osalta ja erityisesti sen luonteen, yksilöllisyyden, ominaisuuksien, koostumuksen, määrän, säilyvyyden, alkuperän, valmistus- tai tuotantomenetelmän osalta;

1) myyntinimitys,

ii) liittämällä elintarvikkeeseen vaikutuksia tai ominaisuuksia, joita sillä ei ole;

— —.”

10. Direktiivin 2000/13 5 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

direktiivin säännösten mukaisia, soveltamalla kansallisia elintarvikkeiden merkintöjä ja esillepanoa koskevia säännöksiä, joita ei ole yhdenmukaistettu.

”1. Elintarvikkeen myyntinimitys on siihen sovellettavissa yhteisön säännöksissä säädetty nimitys.

2. Mitä 1 kohdassa säädetään, ei sovelleta kansallisiin säännöksiin, joita ei ole yhdenmukaistettu ja joiden perusteena on:

— —

2. Myyntinimitystä ei saa korvata tavaramerkillä, kaupallisella merkillä tai kuvitteellisella nimellä.

— kansanterveyden suojeleminen;

— —.”

11. Direktiivin 2000/13 18 artiklassa säädetään muiden kuin direktiivin mukaisesti yhdenmukaistettujen, elintarvikkeiden merkintöjä ja esillepanoa koskevien kansallisten säännösten osalta seuraavaa:

— petollisten toimien torjuminen, edellyttäen, etteivät sellaiset säännökset ole omiaan estämään tässä direktiivissä annettujen määritelmien ja sääntöjen soveltamista;

”1. Jäsenvaltiot eivät saa estää sellaisten elintarvikkeiden kauppaa, jotka ovat tämän

— teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojeleminen, alkuperänimitysten ja alkuperämerkintöjen suojeleminen sekä vilpillisen kilpailun estäminen.”

B Kansallinen lainsäädäntö

”Elintarvikkeiden mainonnassa ei saa käyttää

12. Belgian lainsäädännön kahvin myyntinimitystä koskevat säännökset on annettu kahvista ja kahvinkorvikkeista 5.3.1987 tehdyssä kuninkaan päätöksessä (jäljempänä kahvipäätös).

— —

3° viittauksia laihtumiseen;

13. Kahvipäätöksen 1 §:ssä kuvataan kahviniminen tuote seuraavasti:

— —

”— — asianmukaisesti puhdistettu ja paahdettu kahvipavun siemen (*Coffea*-sukuun kuuluvat lajikkeet).”

7° viittauksia lääketieteellisiin suosituksiin, todistuksiin, lainauksiin tai ohjeisiin tai hyväksymistä koskeviin lausuntoihin lukuun ottamatta mainintaa siitä, että elintarviketta ei saa käyttää lääkärin neuvojen vastaisesti;
— — .”

14. Kahvipäätöksen 3 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Kaupan pidettäessä saa ainoastaan ja täytyy käyttää 1 §:ssä mainittujen elintarvikkeiden yhteydessä jotakin tässä artiklassa esitetyn määritelmän mukaisia nimityksiä.”

III Asian tosiseikat ja oikeudenkäyntimenettely

15. Elintarvikkeiden mainonnasta 17.4.1980 tehdyn kuninkaan päätöksen 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

16. Douwe Egberts NV (jäljempänä Douwe Egberts) valmistaa ja myy Belgiassa kahvia muun muassa Douwe Egberts -nimellä. Se on riitauttanut DynaSvelte Koffie -nimellä markkinoille saatetun tuotteen myynnin. Tuotetta valmistaa Westrom Pharma NV

(jäljempänä Westrom Pharma). Tuotetta jakeli 31.12.2001 saakka Christophe Souranis, joka toimii toiminimellä "Établissements FICS". Sen jälkeen jakelu siirtyi FICS-World BVBA:lle (jäljempänä FICS-World).

17. DynaSvelte Koffie koostuu liukoisesta kahvista, fruktoosista ja kromista. Sitä esitellään markkinoilla erityisesti tuotteena, joka auttaa laihtumaan. Tuotteen purkissa, pakauksessa ja käyttöohjeessa käytetään muun muassa seuraavia mainintoja:

- "ehdoton läpimurto painonhallinnassa"
- "laihduttaminen, parempi painonhallinta, hillitsee rasvojen varastoitumista" ja
- "tri Ann de Wees Allenin Glycémie Research Institutessa kehittämä menetelmä on patentoitu Yhdysvalloissa".

18. Douwe Egberts väittää Rechtbank van Koophandel te Hasseltissa vireille panemassaan kort geding -menettelyssä (väliaikaista

oikeussuojaa koskeva menettely) lyhyesti sanottuna, että nämä maininnat ovat useissa tällaisten tuotteiden mainontaa ja merkintöjä koskevissa kansallisissa säädöksissä tarkoitettuja lainvastaisia mainintoja. Näin ollen Westrom Pharma ja FICS-World ovat sen mukaan toimineet hyvää liiketapaa koskevan kansallisen lainsäädännön vastaisesti. Douwe Egberts vaatii myös muun muassa tarkoitettujen mainintojen käytön lopettamista ja niillä varustettujen tuotteiden vetämistä pois markkinoilta.

19. Koska kansallinen tuomioistuin katsoo, että riidan ratkaisu riippuu eräiden direktiivien 1999/4/EY tulkintaa ja pätevyyttä sekä direktiivin 2000/13/EY ja EY 28 artiklan tulkintaa koskevien kysymysten vastauksesta, se on päättänyt keskeyttää asian käsittelyn ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- "A.1) Onko kahviuutteista ja sikuriuutteista 22 päivänä helmikuuta 1999 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/4/EY 2 artiklaa tulkittava siten, että tämän direktiivin liitteessä mainittujen tuotteiden osalta saadaan käyttää vain liitteessä mainittuja myyntinimityksiä, ilman että näiden myyntinimitysten ohella saataisiin käyttää muita nimityksiä (esimerkiksi kaupallista tai mielikuvituksellista nimeä), vai onko 2 artiklaa tulkittava siten, että direktiivin liitteessä mainittuja myyntinimityksiä saadaan

käyttää vain tässä liitteessä lueteltujen tuotteiden osalta, mutta että näiden myyntinimitysten ohella saadaan käyttää myös muita nimityksiä (esimerkiksi kaupallista tai mielikuvituksellista nimeä)?

A.2) Mikäli Euroopan yhteisöjen tuomioistuin katsoisi, että kahviuutteista ja sikuriuutteista 22 päivänä helmikuuta 1999 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/4/EY 2 artiklaa on tulkittava siten, että tämän direktiivin liitteessä mainittujen tuotteiden osalta saadaan käyttää vain siinä lueteltuja myyntinimityksiä, ilman että näiden myyntinimitysten ohella saataisiin käyttää muita nimityksiä (kuten kaupallista tai mielikuvituksellista nimeä), seuraako tästä, että kyseinen direktiivi on vastoin EY:n perustamissopimuksen 28 artiklaa, jonka mukaan jäsenvaltioiden väliset tuonnin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä, koska tulkittaessa tätä direktiiviä näin niiden tuotteiden osalta, jotka täyttävät direktiivin liitteeseen sisältyvän kahviuutteiden määritelmän,

- sillä suljetaan pois muiden nimitysten kuin (kahviuute) tai 'pikakahvi', kuten nimityksen 'kahvi', käyttäminen

- nimitystä (kahvi) voidaan näin ollen käyttää vain yhdentyyppisestä (kahvista) eli kahvipavuista

- kahvimarkkinat eristetään näin ollen keinotekoisesti sellaisilta kilpailevilta tuotteilta, jotka ovat muuntyyppisiä kahveja kuin kahvipapuja, esimerkiksi kahviuutteita ja pikakahvia.

B.1)

Onko myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20 päivänä maaliskuuta 2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/13/EY 18 artiklan 1 kohtaa ja 18 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevat kansalliset säännökset, joissa kielletään tietyt maininnat kuten "laihduttavaa vaikutusta koskevat maininnat" ja "lääkärin suosituksia, lausuntoja, toteamuksia, ohjeita tai hyväksyviä lausuntoja koskevat maininnat" elintarvikkeiden merkinnöissä, esillepanossa ja mainonnassa, vaikka näitä mainintoja ei ole kielletty direktiivissä, ovat tämän direktiivin vastaisia, kun otetaan huomioon, että direktiivin kahdeksannessa perustelukappaleessa todetaan, että sellaiset merkinnät ovat sopivin tapa, jotka ovat vähiten kaupan vapauden esteenä, ja ettei näitä kansallisia säännöksiä näin ollen voida soveltaa?

B.2) Onko direktiivin 2000/13/EY 18 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että ilmaisulla (kansanterveyden suojeleminen) on katsottava tarkoitettavan elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevia kansallisia säännöksiä, joita ei ole yhdenmukaistettu ja joissa kielletään tietyt maininnat, kuten (laihduttavaa vaikutusta koskevat maininnat) ja (lääkärin suosituksia, lausuntoja, toteamuksia, ohjeita tai hyväksyviä lausuntoja koskevat maininnat)?

— näillä kansallisilla säännöksillä asetetaan yhtäältä ylimääräinen raskaus elintarvikkeiden tuonnille, jotta ne olisivat yhdenmukaisia kansallisen lainsäädännön kanssa, ja rajoitetaan jäsenvaltioiden välistä kauppaa,

ja

C) Onko EY:n perustamissopimuksen 28 artiklaa tulkittava siten, että elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevien kansallisten säännösten, joita ei ole yhdenmukaistettu yhteisön tasolla ja jotka poikkeavat direktiivistä 2000/13/EY siltä osin kuin niissä kielletään elintarvikkeiden merkinnöissä, esillepanossa ja mainonnassa tietyt maininnat kuten (laihduttamista koskevat maininnat) ja (lääkärin suosituksia, lausuntoja, toteamuksia, ohjeita tai hyväksyviä lausuntoja koskevat maininnat), on katsottava olevan vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä ja/tai jäsenvaltioiden välisiä tuonnin määrällisiä rajoituksia, siltä osin kuin

— näitä kansallisia säännöksiä ei sovelleta kaikkiin kyseisessä jäsenvaltiossa toimiviin toimijoihin, koska on täysin vertailukelpoisia tuotteita (esimerkiksi kosmeettisia aineita), joihin ei sovelleta näitä säännöksiä eikä mitään muitakaan vastaavia säännöksiä, minkä vuoksi kansallinen tuomioistuimien ei voi soveltaa näitä säännöksiä?”

20. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet pääasian asianosaiset Belgian hallitus, Euroopan komissio, Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto. Nämä osapuolet selvensivät kantojaan 6.11.2003 pidetyssä suullisessa käsittelyssä

IV Ensimmäinen kysymys (kysymys A.1)

yhteisön säännöksiä ja erityisesti laihdutus-tuotteita⁵ koskevia säännöksiä.

21. Ensimmäinen Rechtbank van Koophandel te Hasseltin puheenjohtajan esittämä kysymys koskee direktiivin 1999/4/EY 2 artiklan a alakohdan tulkintaa kahviuutteen ja sikuriuutteen pakollisten myyntinimitysten osalta.

22. Kuten useat väliintulijat ovat huomauttaneet, tämä kysymys perustuu oletukseen, jonka mukaan kyseinen tuote, DynaSvelte Koffie, kuuluisi direktiivin 1999/4 aineelliseen soveltamisalaan. Kansallisen tuomioistuimen ennakkoratkaisupyyntönsä ei käsitellä tätä seikkaa erikseen. Siitä ei ole mahdollista päätellä, onko kansallinen tuomioistuin tosiasiallisesti todennut, että DynaSvelte Koffie -tuotetta on pidettävä direktiivin 1999/4 1 artiklassa tarkoitettuna kahvi- tai sikuriuutteenä.

23. Erityisesti komissio toteaa kirjallisissa huomautuksissaan, että kyseistä tuotetta on mahdollisesti pidettävä erityisravinnoksi tarkoitettuna elintarvikkeena. Näin ollen komissio katsoo, että ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että esillä olevaan asiaan on sovellettava erityisravintoa⁴ koskevia

24. Samoin Belgian hallitus, neuvosto ja epäsuorasti myös Euroopan parlamentti huomauttavat, että kun otetaan huomioon, että DynaSvelte Koffie -tuote sisältää useita eri ainesosia, tuote ei (ilmeisesti) täytä kahviuutteen kuvausta eikä se näin ollen (todennäköisesti) kuulu kahvidirektiivin soveltamisalaan. Tästä toteamuksesta seuraa, että mainitun tuotteen yhteydessä ei saa käyttää mitään direktiivissä 1999/4 varatuista nimityksistä.

25. Tältä osin on syytä huomauttaa, että kansallisen tuomioistuimen ja yhteisöjen tuomioistuimen välisen tehtävänjaon mukaan pääasian tosiseikkojen arviointi ja sovellettavien oikeussääntöjen määrittäminen sekä yhteisöjen tuomioistuimelle esitetävien kysymysten merkityksen arviointi kuuluu kansallisen tuomioistuimen tehtäviin. Kuten vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy ilmi, yhteisöjen tuomioistuimen on yleensä vastattava kansallisen tuomioistuimen esittamiin ennakkoratkaisukysymyksiin. Yhteisöjen tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön vain silloin, jos on ilmeistä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä yhteisön oikeussäännön tulkittamisella ei ole mitään

⁴ — Erityisravinnoksi tarkoitettuja elintarvikkeita koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 3 päivänä toukokuuta 1989 annettu neuvoston direktiivi 89/398/ETY (EYVL L 186, s. 27).

⁵ — Laihdutukseen tarkoitettuja vähäenergisistä elintarvikkeista 26 päivänä helmikuuta 1996 annettu komission direktiivi 96/8/ EY (EYVL L 55, s. 22).

yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen tai jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen, taikka jos yhteisöjen tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin.⁶

26. Esillä olevassa asiassa ei ole syytä katsoa, ettei ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys täyttäisi tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä. Vaikka ennakkoratkaisumenettelyyn osallistuvat osapuolet ovat esittäneet varovaisia epäilyksiä DynaSvelte Koffie -tuotteen luonteesta, sen perusteella, että kansallinen tuomioistuin on esittänyt direktiiviä 1999/4 koskevan kysymyksen, on oletettava, että se katsoo tuotteen kuuluvan direktiivin soveltamisalaan. Tässä tapauksessa on käytettävä lähtökohtana olettaa siitä, että esitetyllä kysymyksellä on merkitystä.⁷ Näin ollen kansallisen tuomioistuimen ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, kuten komissioikin toteaa, käyttäen lähtökohtana sitä oletusta, että DynaSvelte Koffie -tuotetta on pidettävä erityisravinnon asemesta tavallisena elintarvikkeena, jolloin se tosiaankin kuuluu direktiivin 1999/4 aineelliseen soveltamisalaan.

27. Ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin haluaa siis

oleellisilta osin tietää, miten direktiivin 1999/4/EY 2 artiklan a alakohdassa olevaa (hollanninkielisen version) sanaa "uitsluitend" ("ainoastaan") on tulkittava. Tarkoittaako se sitä, että liitteessä mainittuja myyntinimityksiä saa käyttää vain liitteessä kuvattujen tuotteiden osalta eli onko näiden myyntinimitysten käyttö toisin sanoen varattu tuotteille, jotka täyttävät direktiivin liitteessä esitetyt ominaispiirteet? Vai onko pikemminkin niin, että näiden tuotteiden yhteydessä saa käyttää ainoastaan mainittuja myyntinimityksiä? Mikäli ensimmäisen tulkinnan katsotaan olevan oikea, siitä seuraa, että pakollisen myyntinimityksen lisäksi on sallittua käyttää myös muita nimityksiä, esimerkiksi kaupallista tai mielikuvituksellista nimeä. Mikäli toinen tulkinta on oikea, tällaisten lisänimitysten käyttö on kiellettyä.

28. Useimmat kirjallisia huomautuksia jättäneet osapuolet⁸ katsovat, että tähän kysymykseen on vastattava ensimmäisen tulkinnan mukaan. Ne ovat yksimielisiä siitä, että direktiivin 1999/4 2 artiklan a alakohdasta seuraa, että ainoastaan direktiivin liitteessä mainittujen ominaispiirteiden mukaisia tuotteita saa saattaa markkinoille varattuja myyntinimityksiä käyttäen ja että tämä ei estä lisäksi toisten nimitysten, esimerkiksi kaupallisten tai mielikuvituksellisten nimien käyttöä. Douwe Egberts lisää tähän vielä edellytyksen siitä, että kuluttajat eivät voi mieltää muita käytettäviä nimityksiä myyntinimityksiksi, jolloin ne eivät ole harhaanjo-

6 — Ks. erityisesti asia C-415/93, Bosman, tuomio 15.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4921, 59–61 kohta); C-36/99, Idéal Tourisme, tuomio 13.7.2000 (Kok. 2000, s. I-6049, 20 kohta); C-379/98, PreussenElektra, tuomio 13.3.2001 (Kok. 2001, s. I-2099, 38 ja 39 kohta) ja C-137/00, Milk Marque, tuomio 9.9.2003 (Kok. 2003, s. I-7975, 37 kohta).

7 — Asia C-355/97, Beck ja Bergdorf, tuomio 7.9.1999 (Kok. 1999, s. I-4977, 22–24 kohta) ja C-300/01, Salzmann, tuomio 15.5.2003 (Kok. 2003, s. I-4899, 31 kohta).

8 — Belgian hallitus ja neuvosto eivät käsittele tätä kysymystä, koska ne katsovat, että kyseinen tuote ei kuulu direktiivin soveltamisalaan.

tavia. Komissio muotoilee vastauksensa jäsenvaltioiden velvollisuudeksi saattaa yhteisön säännökset osaksi lainsäädäntöään: direktiivin 1999/4 2 artiklassa veloitetaan jäsenvaltiot olemaan kieltämättä sitä, että direktiivin soveltamisalaan kuuluvia tuotteita markkinoille saatettaessa käytetään pakollisen myyntinimityksen lisäksi myös muita mainintoja.

29. Tämä tulkinta vaikuttaa oikealta myös minusta, erityisesti syistä, jotka esitän seuraavassa. Vaikka eri osapuolet — ja erityisesti pääasian asianosaiset — ovat tämän tulkintakysymyksen vastauksesta niin yksimielisiä, haluan kuitenkin huomauttaa, että heidät jakaa yhä kysymys siitä, onko DynaSvelte Koffie -nimeä pidettävä myyntinimityksenä, jolloin siinä saa käyttää sanaa "koffie" (kahvi). Kuten jo edellä totesin, tällaisen tosiseikkoja koskevan kysymyksen ratkaiseminen on kansallisen tuomioistuimen tehtävä.

30. Se, että direktiivin 1999/4 2 artiklan a alakohtaa on tulkittava siten, että direktiivissä säädetyn pakollisen myyntinimityksen lisäksi on mahdollista käyttää myös muita mainintoja, voidaan päätellä direktiivin 1999/4 sanamuodosta, direktiivin sijoittamisesta yhteisön oikeussäännöstössä elintarvikkeiden merkintöjä koskevien säännösten joukkoon ja näiden sääntöjen tehtävästä elintarvikkeiden merkintöjen kannalta.

31. Jo pelkästään sanan "ainoastaan" sijainnista direktiivin 1999/4 2 artiklan a alakohdassa käy selvästi ilmi, että säännös koskee myyntinimitysten varaamista ainoastaan liitteessä kuvatuille tuotteille. Jos tarkoituksena olisi ollut säätää, että tässä tarkoitettujen tuotteiden yhteydessä ei saa käyttää muita mainintoja kuin säädettyjä myyntinimityksiä, olisi täytynyt valita toisenlainen lauserakenne, jossa sana "ainoastaan" olisi ollut välittömästi sanan "myyntinimitykset" läheisyydessä. Tällöin säännös olisi täytynyt muotoilla esimerkiksi seuraavasti: "Liitteessä tarkoitetuissa tuotteissa saadaan käyttää ainoastaan liitteessä mainittuja myyntinimityksiä — — ." Näitä lauserakenteita vertailemalla käy mielestäni täysin selväksi, että direktiivin 1999/4 2 artiklan a alakohtaa on mahdollista tulkita ainoastaan edellä kuvatulla tavalla.

32. Myös säännöksen muiden kieliversioiden tarkastelu vahvistaa tämän käsityksen. Niistä useimmissa, joissa noudatetaan toisenlaista lauserakennetta kuin hollanninkielisessä versiossa, käy ilmi, että kyseiset myyntinimitykset "varataan" liitteessä kuvatuille tuotteille. Esimerkkinä mainittakoon ranskankielinen (johon myös FICS viittaa) ja saksankielinen versio, joissa säädetään seuraavaa: "les dénominations prévues à l'annexe sont réservées aux produits qui y figurent" ja "die im Anhang vorgesehenen Verkehrsbezeichnungen — — den dort aufgeführten Erzeugnissen vorbehalten [sind]". Englanninkielinen versio on vieläkin yksiselitteisempi: "the product names listed

in the Annex shall apply only to the products referred to therein". Näistä kieliversioista käy kiistattomasti ilmi, että tarkoituksena ei ole ollut, että liitteessä kuvattuja tuotteita markkinoille saatettaessa saisi käyttää ainoastaan liitteessä mainittuja myyntinimityksiä.

2000/13 3 artiklaa on tulkittava edellä esitetyllä tavalla. Kun tulkintaa sovelletaan direktiiviin 1999/4, tästä seuraa, että myöskään kyseisen direktiivin 2 artiklan a alakohtaa ei ole mahdollista tulkita siten, että tarkoituksena olisi estää muiden mainintojen käyttö kahvi- ja sikuriuutteiden pakollisten myyntinimitysten yhteydessä.

33. Samaan lopputulokseen päädytään tarkastelemalla direktiivin 1999/4/EY 2 artiklan a alakohtaa elintarvikkeiden merkintöjä koskevien sääntöjen lainsäädäntökontekstissa. Direktiivi 1999/4 on erityisdirektiivi merkin-
tädirektiiviin 2000/13 nähden. Siinä vahvistetaan, että merkintädirektiiviä on sovellettava kahvi- ja sikuriuutteisiin, ja tarkennetaan sitten eräitä näitä tuotteita koskevia säännöksiä. Koska kahvidirektiivi on *lex specialis*, sitä on tulkittava merkintädirektiivin valossa.

35. Tätä myyntinimityksiä koskevista yleis- ja erityissäännöksistä tehtyä tulkintaa tukee myös direktiivin 2000/13 5 artiklan 2 kohta, jonka mukaan myyntinimitystä ei saa korvata tavaramerkillä, kaupallisella merkillä tai kuvitteellisella nimellä. Tästä säännöksestä seuraa, että tällaiset maininnat ovat sallittuja pakollisen myyntinimityksen lisänä.

34. Velvollisuus ilmoittaa elintarvikkeessa myyntinimitys perustuu direktiivin 2000/13 3 artiklan 1 alakohtaan. Sen mukaan elintarvikkeisiin on pakollisesti merkittävä eräitä tietoja, mukaan lukien myyntinimitys. Vaikka tämän säännöksen sanamuoto on hollanninkielisessä versiossa hieman epäselvä ("moeten — — uitsluitend de volgende gegevens worden vermeld" eli ainoastaan seuraavat tiedot on merkittävä), muista kieliversioista ("the following particulars alone shall be compulsory"; "comporte — — les seules mentions obligatoires suivantes"; "enthält — — nur folgende zwingende Angaben") käy ilmi, että tarkoituksena on ilmoittaa, mitkä merkinnät jäsenvaltioiden on säädettävä pakollisiksi, mutta että samassa yhteydessä ei pidä estää muiden mainintojen käyttöä merkinnöissä. Myös komissio ja Euroopan parlamentti ovat huomauttaneet, että direktiivin

36. Lisäksi myös pakollisten myyntinimitysten tehtävän perusteella on mahdollista päätellä, että muiden nimitysten käyttäminen elintarvikkeen esillepanossa ei ole niiden kanssa ristiriidassa. Pakollisen myyntinimityksen käytön tarkoituksena on antaa kuluttajalle takeet siitä, että tiettyä myyntinimitystä käyttäen markkinoille saatettavalla tuotteella on tietyt ominaispiirteet, jotka ovat ominaisia kyseiselle tuotetyypille. Näin tuotteen pystyy erottamaan toisista tuotteista,

joilla on toiset yleiset ominaispiirteet. Tämä tarkoitus kärsisi, jos oletettaisiin, että oikean myyntinimityksen pakollinen ilmoittaminen estäisi muiden mainintojen käytön, eikä elinkeinonharjoittajilla olisi mahdollisuutta erottaa tuotettaan muilla tavoilla kaupallisesti toisista samanlaisista tuotteista.

37. Näin ollen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että kahviuutteista ja sikuriuutteista 22 päivänä helmikuuta 1999 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/4 2 artiklaa on tulkittava siten, että direktiivin liitteessä mainittuja myyntinimityksiä saadaan käyttää vain tässä liitteessä lueteltujen tuotteiden osalta, mutta että näiden myyntinimitysten ohella saadaan käyttää myös muita nimityksiä (esimerkiksi mielikuvituksellista tai kaupallista nimeä), sillä edellytyksellä, että näitä ei ole mahdollista sekoittaa pakolliseen myyntinimitykseen.

V Toinen kysymys (kysymys A.2)

38. Kansallisen tuomioistuimen toinen kysymys koskee tilannetta, jossa ensimmäiseen kysymykseen vastattaisiin, että direktiivin 1999/4/EY soveltamisalaan kuuluvia tuotteita saisi saattaa markkinoille vain direktiivissä mainittuja myyntinimityksiä käyttäen. Koska kysymykseen ei vastattu tällä tavalla, toista kysymystä ei ole tarpeen käsitellä.

VI Muita ennakkoratkaisukysymyksiä koskevia esihuomautuksia

39. Kansallisen tuomioistuimen ennakkoratkaisupyyntöä käy ilmi, että elintarvikkeiden merkintöjä koskevien kansallisten säädösten tulkinnassa pakkauksessa olevia merkintöjä pidetään myös mainontana. Näin ollen esitetyissä kysymyksissä ei eroteta toisistaan yhtäältä kansallisia säädöksiä, jotka koskevat elintarvikkeiden merkintöjä, ja toisaalta elintarvikkeiden mainontaa koskevia säädöksiä. On kuitenkin syytä huomata, että direktiivissä 2000/13 merkinnät ja mainonta on erotettu toisistaan⁹ ja että näihin aiheisiin sovellettavat oikeussäännöt eivät ole täysin samanlaiset.¹⁰

40. Elintarvikkeiden merkintöjen osalta direktiivillä 2000/13 toteutetaan täydellinen yhdenmukaistaminen. Näin ollen asiaa koskevaa kansallista lainsäädäntöä arvioidaan vain direktiivin kannalta joko yhdenmukaistettuna toimenpiteinä, jolloin on arvioitava, onko direktiivin asiaa koskevat säännökset pantu täytäntöön oikein, tai yhdenmukaistamattomina toimenpiteinä, jolloin on tarkasteltava sitä, onko toimenpiteitä pidettävä oikeutettuna jonkin merkintädirektiivin 18 artiklan 2 kohdassa mainitun perusteen vuoksi. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on

9 — Direktiivin 2000/13 1 artiklan 3 kohdan a alakohdassa kuvataan merkinnän käsitettä seuraavasti: elintarvikkeeseen liittyvää mainintaa, tietoa, tavaramerkkiä, kaupallista merkkiä, kuvaa tai tunnusta, joka on tehty mihin tahansa kyseistä elintarviketta seuraavaan tai siihen viittaavaan pakkaukseen, asiakirjaan, tiedotteeseen, etikettiin, renkaaseen, tai kaulukseen. Direktiivissä ei ole määritelty mainonnan käsitettä.

10 — Ks. tältä osin asia C-241/89, SARPP, tuomio 12.12.1990 (Kok. 1990, s. I-4695, 15 ja 16 kohta).

todennut asiassa SARPP antamassaan tuomiossa, elintarvikkeiden merkintöjen alalla jäsenvaltioille jätetyn toimivallan rajat on vahvistettu merkintädirektiivissä itsessään. Tästä seuraa, että EY 28 ja EY 30 artiklalla ei ole vaikutusta direktiivin soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa.¹¹

2 kohta) ei sovelleta mainontaan. Tästä seuraa, että merkintädirektiiviä on sovellettava elintarvikkeiden mainontaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön vain rajoitetusti ja että tällaisia säädöksiä on arvioitava EY 28 ja EY 30 artiklassa määrätyn yhteisön primaarioikeuden perusteella direktiivin 2 artiklan täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä lukuun ottamatta.

41. Mainonnan osalta direktiivillä 2000/13 sen sijaan toteutetaan vain rajoitettu yhdenmukaistaminen. Tämä johtuu jo direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa esitetystä direktiivin soveltamisalan kuvauksesta, jossa todetaan, että direktiivi koskee elintarvikkeiden merkintöjä sekä "tiettyä osin" elintarvikkeiden esillepanoa ja mainontaa. Nämä osat käyvät ilmi direktiivin 2 artiklan 3 kohdasta, jossa säädetään, että 2 artiklan 1 ja 2 kohtaan sisältyvät harhaanjohtamista koskevat kiellot koskevat myös elintarvikkeiden esillepanoa ja mainontaa. Direktiivissä ei ole muita yksilöityjä säännöksiä elintarvikkeiden esillepanoa ja mainontaa koskevien kansallisten säädösten yhdenmukaistamisesta. Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi asiassa SARPP annetussa tuomiossa¹² katsonut erityisesti, että direktiivin 79/112 15 artiklan 2 kohtaa (josta on tullut direktiivin 2000/13 18 artiklan

42. Tätä eroa ei ole käsitellyt yksikään kirjallisia huomautuksia tehnyt osapuoli. Komissio väitti suullisessa käsittelyssä sen sijaan päinvastoin, että koska direktiivillä 2000/13 toteutetaan täydellinen yhdenmukaistaminen, sekä merkintöjä että mainontaa on arvioitava direktiivin perusteella, eikä viimeiseen EY 28 artiklaa koskevaan ennakkoratkaisukysymykseen ole tarpeen vastata. Komissio viittasi väitteensä tueksi yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Sterbenz ja Haug antamaan tuomioon.¹³ Huomautan kuitenkin, että kyseinen asia koski vain elintarvikkeiden merkintöjä koskevia kansallisia toimenpiteitä ja että oleelliset arviot¹⁴ koskivat direktiivin 79/112 15 artiklan 2 kohtaa, jota, kuten olen todennut, ei sovelleta mainontaan.

43. Kun otetaan huomioon elintarvikkeiden merkintöihin ja mainontaan edellä mainitun oikeuskäytännön mukaisesti sovellettavat erilaiset järjestelmät, jäljellä oleviin näitä

11 — Ks. täältä osin ratkaisuehdotukseni asiassa C-221/00, komissio v. Itävalta, tuomio 23.1.2003 sekä yhdistetyt asiat C-421/00, C-426/00 ja C-16/01, Sterbenz ja Haug, tuomio 23.1.2003 (Kok. 2003, s. I-1007, 39 kohtaa).

12 — Mainittu edellä alaviitteessä 10, tuomion 15 kohta.

13 — Mainittu edellä alaviitteessä 11.

14 — Edellä alaviitteessä 11 mainittu asia Sterbenz ja Haug, tuomion 24 ja 31 kohta.

aiheita koskeviin kysymyksiin on vastattava erikseen, kuitenkin siten, että EY 28 ja EY 30 artiklan tulkinnalla ei ole merkitystä vastattaessa viidennen kysymyksen merkintöjen osalta.

VII Kolmas, neljäs ja viides kysymys (kysymykset B.1, B.2 ja C)

Merkinnät

44. Kolmas ja neljäs kysymys liittyvät läheisesti toisiinsa, ja niitä on näin ollen käsiteltävä merkintöjen osalta yhdessä. Kysymysten tarkoituksena on selvittää, ovatko kansalliset säännökset, joissa kielletään laihduttamista koskevat maininnat ja lääkärin suosituksia koskevat maininnat elintarvikkeiden merkinnöissä, yhdenmukaistamattomina säännöksinä direktiivin 2000/13 18 artiklan vastaisia.

45. Kansallisen tuomioistuimen lähtökohdiana on, että asiaa koskevia kansallisia säännöksiä on tosiaankin pidettävä 18 artiklassa tarkoitettuina yhdenmukaistamattomina toimenpiteinä. Näin se on olettanut, että kiellot käyttää laihduttamista koskevia mainintoja ja lääkärin suosituksia tai lausuntoja koskevia mainintoja eivät kuulu direktiivin 2000/13 3–14 artiklan soveltamisalaan.

46. Tämä toteamus on mielestäni oikea. Sen vahvistavat myös yhteisöjen tuomioistuimen asioissa komissio vastaan Itävalta sekä Sterbenz ja Haug antamat tuomiot. Niissä yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että merkintädirektiivissä kielletään kaikki ihmisen sairauksia koskevat maininnat siitä riippumatta, voivatko ne johtaa kuluttajan harhaan, sekä sellaiset väittämät, joilla ei niinkään viitata sairauksiin vaan pikemminkin terveyteen mutta jotka samalla osoittautuvat harhaanjohtaviksi. Näin ollen sellaisten elintarvikkeiden, joiden merkinnöissä ei ole harhaanjohtavia terveyttä koskevia väittämiä, on katsottava olevan direktiivin 2000/13 säännösten mukaisia, eivätkä jäsenvaltiot voi kieltää niiden myyntiä näiden merkintöjen mahdollista sääntöjenvastaisuutta koskevilla perusteilla.¹⁵

47. Merkintöjä koskevat, yhdenmukaistamattomat toimenpiteet, jotka voivat estää direktiivin 2000/13 säännökset täyttävien tuotteiden kaupan, ovat, kuten jo edellä 40 kohdassa todettiin, sallittuja vain, mikäli ne ovat oikeutettuja jonkin direktiivin 18 artiklan 2 kohdassa tyhjentävästi luetellun¹⁶ syyn perusteella. Koska 18 artiklan 2 kohtaa voidaan pitää EY 30 artiklan ja oikeuskäytännössä muuten tunnustettujen, tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien poikkeuksien tarkennuksena elintarvikkeiden merkintöjen osalta, sitä on tulkittava

15 — Edellä alaviitteessä 11 mainitut asiat komissio v. Itävalta, tuomion 35 ja 37 kohta, ja Sterbenz ja Haug, tuomion 28 ja 30 kohta. Tarkempi esitys sairautta ja terveyttä koskevien mainintojen eroista on asioita koskevan ratkaisuehdotukseni 53 ja 54 kohdassa.

16 — Edellä alaviitteessä 10 mainittu asia SARPP, tuomion 14 kohta ja edellä alaviitteessä 11 mainittu asia komissio v. Itävalta, tuomion 38 kohta.

ottaen huomioon tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevat perustamissopimuksen määräykset ja niitä koskeva oikeuskäytäntö.¹⁷ Näin ollen kyseiset yhdenmukaistamattomat kansalliset säännökset on pystyttävä perustelemaan jonkin tai joidenkin 18 artiklan 2 kohdassa mainitun perusteen nojalla ja lisäksi niiden on sovellettava sen edun turvaamiseen, jota asia koskee, eivätkä ne saa rajoittaa kyseisten tuotteiden kauppaa enemmän kuin on tarpeen tavoitteen saavuttamiseksi.¹⁸

riidanalaiset säännökset ovat toisaalta rajoittavia ja yksilöidympiä ja toisaalta taas tiukempia, koska niissä ei anneta mahdollisuutta saada kieltoa koskevaa poikkeusta tai vapautusta.

49. Kansallinen tuomioistuin on neljännen kysymyksensä mukaisesti katsonut, että riidanalaiset kansalliset säännökset on mahdollista oikeuttaa vain kansanterveyden suojelun perusteella.

48. Riidanalaisissa kansallisissa säännöksissä kielletään tämän asian kannalta oleellisilta osin täysin laihduttamista koskevat maininnat ja lääkärin suosituksia, lausuntoja, toteamuksia tai ohjeita koskevat maininnat elintarvikkeiden mainonnassa (mukaan lukien pakkauksissa olevat merkinnät). Tältä osin säännökset poikkeavat kahdella tavalla niistä kansallisista säännöksistä, joita käsiteltiin jo edellä mainituissa asioissa komissio vastaan Itävalta ja Sterbenz ja Haug. Siinä missä näissä asioissa kysymys oli yleisestä kiellosta käyttää elintarvikkeissa terveyteen liittyviä mainintoja ilman toimivaltaisen kansallisen viranomaisen etukäteen antamaa lupaa, nyt

50. Arvioitaessa kyseisten mainintojen kiellettämistä elintarvikkeiden merkinnöissä tai pakkauksessa on ensinnäkin muistutettava merkintädirektiivin perustana olevasta periaatteesta, jonka mukaan kuluttajalle annetaan toisaalta täsmälliset tiedot elintarvikkeen ominaispiirteistä ja toisaalta häntä ei johdeta harhaan näistä ominaispiirteistä käytettyjen mainintojen avulla. Tämä periaate palvelee sekä kuluttajan taloudellisia että terveyteen liittyviä etuja.

51. Tämä lähtökohta huomioon ottaen onkin arvioitava, onko kielto käyttää laihduttamista koskevia mainintoja ja lääkärin suosituksia tai lausuntoja koskevia mainintoja välttämätön siitä syystä, että tällaisia mainintoja on kansallisen lainsäätäjän arvion

17 — Ks. mm. asia C-315/92, Verband Sozialer Wettbewerb, tuomio 2.2.1994 (Kok. 1994, s. I-317, Kok. Ep. XV, s. I-13, 12 kohta) kosmeettisia valmisteita koskevan direktiivin 76/768 (EYVL L 262, s. 169) tulkinnasta.

18 — Ks. edellä alaviitteessä 11 mainittu asia komissio v. Itävalta, tuomion 47 kohta. Ks. myös asia C-229/01, Müller, tuomio 13.3.2003 (Kok. 2003, s. I-2587, 31834 kohta).

mukaan pidettävä ilmeisesti aina harhaanjohtavina ja että tällaisilla maininnoilla varustettujen tuotteiden kuluttaminen voisi vaarantaa kansanterveyden.

52. Mielestäni on ilmiselvää, että näin jäykkää kantaa ei ole mahdollista hyväksyä. Jos tuote todellisuudessa ja tieteellisesti osoitetulla tavalla voi auttaa laihtumaan, on vaikeaa väittää, että tällaisen ominaisuuden mainitseminen merkinnässä tai pakkaussessa olisi harhaanjohtavaa. Tieto on sitä vastoin varsin oleellinen kuluttajalle, joka voi sen perusteella tehdä päätöksen tuotteen hankkimisesta ja kuluttamisesta. Näiden tietojen puuttuminen voisi, kuten FICS on väittänyt, jopa aiheuttaa terveysriskejä, mikäli kuluttaja käyttäisi laihdutus tuotetta asiasta tietämättä ja liian paljon.

53. Samankaltainen perustelu pätee myös lääkärin suosituksiin ja todistuksiin. Ei ole syytä sulkea pois sitä mahdollisuutta, että tällaiset maininnat ovat tieteellisesti perusteltuja ja, taaskin, kunhan ne eivät ole harhaanjohtavia, voivat antaa kuluttajalle merkityksellistä tietoa tuotteen ostopäätöstä tai ostamatta jättämistä varten. Tällaisilla maininnoilla näyttää olevan vain täydentävä ja vahvistava vaikutus niihin väitteisiin näiden, jotka koskevat itse tuotteen ominaispiirteitä. Jos tällaisia mainintoja käytetään itsenäisinä mainintoina, on vaikea kuvitella, että ne aiheuttaisivat vaaraa kansanterveydelle.

54. Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että arvioidessaan toisaalta kuluttajien harhaanjohtamisen riskiä ja toisaalta tavaroiden vapaan liikkuvuuden vaatimuksia yhteisöjen tuomioistuin ottaa huomioon tavanomaisesti valistuneen sekä kohtuullisen tarkkaavaisen ja huolellisen keskivertokuluttajan oletetut odotukset.¹⁹ Oletuksen mukaan kuluttaja ottaa selvää etiketin tiedoista ennen tuotteen (ensimmäistä) ostokertaa ja hän pystyy arvioimaan näiden tietojen luotettavuutta. Mielestäni kuluttaja saa riittävän suojan, mikäli hänet säästetään tuotteita koskevilta harhaanjohtavilta maininnoilta, eikä häntä ole tarpeen suojata tiedoilta, joiden hyödyllisyyden hän pystyy itse arvioimaan tuotetta hankkiessaan ja käyttäessään.

55. Edellä tarkoitettujen mainintojen kieltäminen kokonaisuudessaan ei myöskään vastaa tarkoitustaan siitä syystä, että kyseessä ovat maininnat, jotka eivät ole omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan. Näin ollen tämänkaltainen toimenpide ei ole välttämätön tavoitteen eli kansanterveyden suojelemisen vuoksi.²⁰

56. Lisäksi tällainen kieltö ei ole oikeassa suhteessa tavoitteen toteuttamiseen, koska tavoitteen pystyy saavuttamaan myös toimenpiteillä, jotka rajoittavat kauppaa vähem-

19 — Ks. asia C-210/96, Gut Springenheide ja Tusky, tuomio 16.7.1998 (Kok. 1998, s. I-4657, 31 kohta) ja asia C-220/98, Estée Lauder, tuomio 13.1.2000 (Kok. 2000, s. I-117, 27 kohta).

20 — Ks. asia C-77/97, Unilever, tuomio 28.1.1999 (Kok. 1999, s. I-431, 33 kohta).

män. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi kiello esittää tuotteiden ominaisuuksia koskevia harhaanjohtavia mainintoja siitä, että tuotteet auttavat laihduttamaan, sekä kiello käyttää harhaanjohtavia viittauksia lääkäriin suosituksiin ja todistuksiin.²¹ Tämäntapaisien toimenpiteiden avulla kansalliset viranomaiset pystyvät toimimaan yksittäisissä väärinkäytöstopauksissa silloin, kun käytetyt maininnat voivat tosiaankin vaarantaa kansanterveyden, mutta sellaisten tuotteiden kauppaa ei estetä, joista tällaista vaaraa ei aiheudu. Vaikka tässä lähestymistavassa ei ole suljettu pois sitä mahdollisuutta, että kaupan voidaan (väliaikaisesti) pitää sellaisia tuotteita, joihin liittyvät laihtumista koskevat tiedot ovat omiaan johtamaan harhaan, ei kuitenkaan vaikuta todennäköiseltä, että sellaisten tuotteiden kuluttaminen, joilla ei ole mainittua laihdutusvaikutusta, olisi terveydelle vaarallista.

57. Douwe Egberts on vielä esittänyt, että laihduttamista koskevien mainintojen kieltämisellä ehkäistään liiallista laihduttamista. Sen mukaan lääkärin suosituksia koskevien mainintojen käyttökiello johtuu ajatuksesta, että niiden perusteella olisi mahdollista päätellä, että tuotteella on lääkinnällisiä ominaisuuksia, vaikka näin ei olisikaan. Tämän oletuksen lähtökohtana näyttää olevan käsitys kuluttajasta puolustuskyvyttömänä ja kritiikkiin kykenemättömänä olentona täysin sen vastaisesti, mitä yhteisöjen tuomioistuin olettaa 54 kohdassa mainitun

mukaisesti. Jos liiallista laihduttamista on tarpeen vastustaa, lieene parempi vastustaa tätä ilmiötä itsessään. Laillisesti laihdutus-tuotteina esiteltävien tuotteiden vastustaminen ei ole sopiva menetelmä tämän tavoitteen saavuttamiseksi, ja se rajoittaa tällaisten tuotteiden kauppaa enemmän kuin on tarpeen. Jos Douwe Egbertsin päättelyn perustalla olevaa logiikkaa jatkettaisiin vielä pidemmälle, samaan tapaan voitaisiin väittää, että elintarvikkeiden yleinen mainontakiello voitaisiin oikeuttaa lihomishalun torjumisen perusteella.

58. Edellä esitetyn perusteella kolmanteen ja neljänteen kysymykseen on siis vastattava, että direktiivin 2000/13 18 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua elintarvikkeiden merkintöjä koskevaa kansallista säännöstä, jota ei ole yhdenmukaistettu ja jossa kielletään tiettyjen mainintojen, kuten "laihduuttavaa vaikutusta koskevien mainintojen" ja "lääkärin suosituksia, lausuntoja, toteamuksia, ohjeita tai hyväksyviä lausuntoja koskevien mainintojen", käyttö, ei ole mahdollista oikeuttaa direktiivin 2000/13 18 artiklan 2 kohdan nojalla.

Mainonta

59. Jotta kolmanteen, neljänteen ja viidenteen kysymykseen voitaisiin vastata siltä osin,

21 — Edellä alavilittessä 20 mainittu asia Unilever, tuomion 35 kohta.

ovatko yhteisön oikeuden mukaisia sellaiset kansalliset säännökset, joilla kielletään laihutumista koskevien mainintojen ja lääkärin suosituksia ja todistuksia koskevien mainintojen käyttö mainonnassa, on ensin käsiteltävä merkintädirektiivin asiaa koskevia säännöksiä.

tykselliset tosiseikat ovat tapahtuneet Belgiassa, se EY 28 ja myös EY 30 artiklan soveltamisedellytys, jonka mukaan kyseessä on oltava tavaroiden liikkuminen jäsenvaltiosta toiseen, ei täyty. Toisin sanoen on tarkasteltava kysymystä siitä, onko kyseessä puhtaasti kansallinen tilanne, johon mainit-
tuja määräyksiä ei ole mahdollista soveltaa.

60. Huomautin jo 41 kohdassa direktiivillä 2000/13 toteutetun mainonnan yhdenmukaistamisen rajoitetusta laajuudesta. Direktiivin 2000/13 mainontaa koskevat säännökset ovat luonteeltaan täydentäviä, sillä direktiivin johdanto-osan²² mukaan niiden tavoitteena on varmistaa harhaanjohtavien merkintöjen käyttökiellon tehokkuus.

61. Riidanalaiset kansalliset säännökset ovat kuitenkin merkintädirektiivin mainontaa koskevia kielto-säännöksiä tiukempia. Kansallisissa säännöksissä kielletään nimittäin tietyt mainontailmaisut riippumatta siitä, ovatko ne harhaanjohtavia. Tästä seuraa, että niitä on direktiivin systematiikan mukaisesti arvioitava EY 28 ja EY 30 artiklan nojalla.

62. Ennen tätä arviointia on käsiteltävä Douwe Egbertsin kantaa, jonka mukaan siitä syystä, että kaikki pääasian kannalta merki-

63. Sinänsä on totta, että pääasian kiistan tosiseikat liittyvät ainoastaan Belgiaan. Tämä ei kuitenkaan merkitse, ettei riidanalaisen säännösten kaltaisia säännöksiä olisi mahdollista arvioida tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten kannalta. Yhteisöjen tuomioistuim on todennut useita kertoja vastaavanlaisista tilanteista, että EY 28 artiklaa ei voida jättää huomiotta pelkästään siitä syystä, että kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetun konkreettisen tapauksen kaikki tosiseikat ovat tapahtuneet yhdessä ainoassa jäsenvaltiossa. Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut näin paitsi ”puhtaasti jäsenvaltion sisäisissä” riidoissa, jotka koskivat ilmeisen syrjiviä toimenpiteitä,²³ myös tapauksissa, joissa toimenpidettä sovellettiin erotuksetta kotimaisiin ja maahan tuotuihin tuotteisiin.²⁴

64. Pääasian riidanalaisella kansallisella säännöksellä kielletään ehdottomasti laihduttavia vaikutuksia koskevien mainintojen ja

23 — Yhdistetyt asiat C-321/94–C-324/94, Pistre ym., tuomio 7.5.1997 (Kok. 1997, s. I-2343, 44 ja 45 kohta).

24 — Asia C-184/96, komissio v. Ranska, tuomio 22.10.1998 (Kok. 1998, s. I-6197, 17 kohta) ja asia C-448/98, Guimont, tuomio 5.12.2000 (Kok. 2000, s. I-10663, 19–22 kohta).

22 — Ks. johdanto-osan 14 perustelukappale.

lääkärin suosituksia ja todistuksia koskevien mainintojen käyttö elintarvikkeiden mainonnassa. Tällaisella kiellolla on laatunsa vuoksi erittäin merkittävä vaikutus sellaisten tuotteiden kauppaan, jotka saatetaan markkinoille laihdutus tuotteena. Siitä nimittäin seuraa, että kuluttajilla ja erityisesti niillä kuluttajilla, joilla on tarvetta käyttää tällaisia tuotteita, ei ole mahdollisuutta saada oleellisia tietoja tällaisten tuotteiden tarjonnasta. Toisin sanoen valmistajien mahdollisuuksia saavuttaa näiden sinänsä laillisten tuotteiden kohderyhmä rajoitetaan merkittävästi. Tällä on vaikutusta vieläkin enemmän silloin, kun kyseessä ovat uudet tuotteet, joita kuluttajat eivät vielä tunne. Siltä osin kuin asia voi koskea tuotteita, jotka on laillisesti valmistettu ja saatettu markkinoille toisissa jäsenvaltioissa, tuotteiden erityisiä ja erottavia ominaispiirteitä koskevien mainintojen yleinen kieltö vaikeuttaa merkittävästi pääsyä Belgian markkinoille. Katson, että tällaisissa olosuhteissa tässä tarkoitetut kansalliset säännökset muodostavat välittömän ja todellisen esteen valtioiden väliselle kaupalle, eikä niitä voi jättää arvioimatta tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten kannalta vain siitä satunnaisesta syystä, että kysymys säännösten hyväksyttävyydestä on noussut esiin pelkästään valtiosisäisen kiistan yhteydessä.

1980, että vaikka lainsäädännöllä, jolla rajoitetaan tai kielletään tiettyjä mainonnan muotoja tai myynninedistämiskeinoja, ei suoraan säännellä tuontia, se voi kuitenkin olla omiaan rajoittamaan tuonnin määrää, koska se vaikuttaa maahantuotujen tuotteiden markkinointimahdollisuuksiin.²⁵ Asia koski kansallista säännöstä, jolla kiellettiin tiettyjen alkoholijuomien mainonta. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi tässä tapauksessa, että säännös oli ETY:n perustamissopimuksen 30 artiklan vastainen, koska se koski ennen kaikkea tuontijuomia, eikä sitä voitu oikeuttaa ETY:n perustamissopimuksen 36 artiklan perusteella. Muut hieman vanhemmassa oikeuskäytännössä ETY:n perustamissopimuksen 30 artiklan kannalta arvioitujen kansalliset säännökset koskivat tiettyjä tietoja sisältävien mainoslehtisten jakamiskieltoa²⁶ ja kieltoa mainostaa (taas) tiettyjä alkoholijuomia tietyissä paikoissa.²⁷ Myös molemmissa näissä tapauksissa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kansallisella säännöksellä oli kielteinen vaikutus kauppaan, vaikkakin se oli mahdollista oikeuttaa tietyillä edellytyksillä.

66. Kansallisten mainontaa koskevien säännösten hyväksyttävyyttä EY 28 artiklan kan-

65. Mainontaa koskevien kansallisten säännösten hyväksyttävyyttä tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten suhteen on arvioitu useissa yhteisöjen tuomioistuimen tuomioissa. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi jo vuonna

25 — Asia 152/78, komissio v. Ranska, tuomio 10.7.1980 (Kok. 1980, s. 2299, 11 kohta). Tämä kanta on toistettu myös asiassa 286/81, Oosthoek, tuomio 15.12.1982 (Kok. 1982, s. 4575, Kok. Ep. VI, s. 611, 15 kohta); asiassa C-362/88, GB-INNO-BM, tuomio 7.3.1990 (Kok. 1990, s. I-667, Kok. Ep. X, s. 367, 7 kohta) ja yhdistetyissä asioissa C-1/90 ja C-176/90, Aragonesa de Publicidad Exterior, tuomio 25.7.1991 (Kok. 1991, s. I-4151, Kok. Ep. XI, s. 387, 10 kohta).

26 — Edellä alaviitteessä 25 mainittu asia GB-INNO-BM.

27 — Edellä alaviitteessä 25 mainitut yhdistetyt asiat Aragonesa de Publicidad Exterior.

nalta on kehitetty edelleen yhdistetyissä asioissa Keck ja Mithouard annetussa tuomiossa.²⁸ Tuomio oli reaktio siihen, että markkinatoimijat vetosivat yhä useammin EY 28 artiklaan kaikenlaisten sellaisten säännösten riittauttamiseksi, joilla säädeltiin tiettyjä niiden myyntitoiminnan piirteitä. Tällaisen kehityksen rajoittamiseksi yhteisöjen tuomioistuin korjasi siihen saakka noudattamaansa linjaa, jonka mukaan EY 28 artiklassa tarkoitettuina määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavina toimenpiteinä pidetään kaikkia kauppaa koskevia jäsenvaltioiden säännöksiä, jotka voivat tosiasiallisesti tai mahdollisesti rajoittaa yhteisön sisäistä kauppaa suoraan tai välillisesti.²⁹ Tämän käsitteen soveltamisalaa rajattiin siten, että tiettyjä myyntijärjestelyjä rajoittavien tai ne kieltävien kansallisten oikeussääntöjen soveltamisella muista jäsenvaltioista tuotuihin tuotteisiin ei tosiasiallisesti tai mahdollisesti rajoiteta jäsenvaltioiden välistä kauppaa suoraan tai välillisesti, jos niitä sovelletaan kaikkiin jäsenvaltion alueella toimiviin toimijoihin ja jos niillä on oikeudellisesti ja tosiasiallisesti sama vaikutus sekä kotimaisten tuotteiden että muista jäsenvaltioista maahantuotujen tuotteiden markkinointiin.³⁰ Tämän kuvauksen täyttävät kansalliset säännökset eivät luonteensa vuoksi kuulu EY 28 artiklan soveltamisalaa, koska niiden katsotaan olevan jäsenvaltioiden välisen kaupan kannalta neutraaleja. Yhteisöjen tuomioistuin esitti asian näin: jos nämä edellytykset täyttyvät, tällaisten säädösten soveltaminen sellaisten toisesta jäsenvaltiosta tuotujen tuotteiden myyntiin, jotka ovat tämän valtion oikeussääntöjen mukaisia, ei ole omiaan estämään näiden

tuotteiden markkinoille pääsyä eikä rajoittamaan sitä enempää kuin kotimaisten tuotteiden markkinoille pääsyä.³¹

67. Myös mainontaa koskevia kansallisia säännöksiä on pidetty Keck ja Mithouard -tuomiossa tarkoitettuina myyntijärjestelyinä. Tästä esimerkkinä mainittakoon asia Hünernmund,³² joka koski apteekkareille asetettua kieltoa mainostaa muita kuin farmaseuttisia tuotteita apteekin ulkopuolella, ja asia Leclerc-Siplec,³³ joka koski televisiomainonnan kieltämistä jakeluportaalta. Näitä säännöksiä ei ollutkaan tarpeen arvioida EY 28 artiklan nojalla. Yhteisöjen tuomioistuin ei sen sijaan kahdessa muussa tapauksessa, De Agostini ja TV-Shop³⁴ sekä Gourmet,³⁵ ole pitänyt kansallisia säännöksiä, jotka koskivat alle 12-vuotiaille lapsille suunnatun televisiomainonnan kieltoa ja vastaavasti kieltoa mainostaa alkoholiuomia aikakauslehdissä, itsestäänselvästi myyntijärjestelyinä vaan se on tutkinut kahden muun yhdistetyissä asioissa Keck ja Mithouard annetussa tuomiossa esitetyn edellytyksen täyttymistä. Niihin liittyen yhteisöjen tuomioistuin katsoi näissä asioissa antamissaan tuomioissa, että ei ole mahdotonta, että

31 — Tuomion 17 kohta.

32 — Asia C-292/92, Hünernmund, tuomio 15.12.1993 (Kok. 1993, s. I-6787, Kok. Ep. XIV, s. 515 19 kohta).

33 — Asia C-412/93, Leclerc-Siplec, tuomio 9.2.1995 (Kok. 1995, s. I-179, 22 kohta).

34 — Yhdistetyt asiat C-34/95, C-35/95 ja C-36/95, De Agostini ja TV-Shop, tuomio 9.7.1997 (Kok. 1997, s. I-3843).

35 — Asia C-405/98, Gourmet, tuomio 8.3.2001 (Kok. 2001, s. I-1795).

28 — Yhdistetyt asiat C-267/91 ja C-268/91, Keck ja Mithouard, tuomio 24.11.1993 (Kok. 1993, s. I-6097, Kok. Ep. XIV, s. 477).

29 — Asia 8/74, Dassonville, tuomio 11.7.1974 (Kok. 1974, s. 837, Kok. Ep. II, s. 349, 5 kohta).

30 — Edellä alaviitteessä 28 mainitut yhdistetyt asiat Keck ja Mithouard.

jäsenvaltiossa laillisesti myydyin tuotteen osalta tietyn myynninedistämiskeinon ehdottomalla kiellolla saattaa olla suurempi vaikutus muista jäsenvaltioista tuotuihin kuin kotimaisiin tuotteisiin.³⁶

68. Asioiden Hünernmund ja Leclerc-Siplec mainoskiellot olivat rajoitettuja. Ensimmäisessä tapauksessa kiellon vaikutus rajoittui muiden kuin farmaseuttisten tuotteiden mainontaan apteekkien ulkopuolella. Toisessa tapauksessa kielto koski televisiomainosvälineen käyttöä tietyssä kaupan portaassa eli jakeluportaassa. Yhteisöjen tuomioistuin otti arvioinnissaan huomioon sen, että näissä asioissa käsitellyt säännökset eivät vaikuttaneet muiden markkinatoimijoiden mahdollisuuksiin mainostaa muilla tavoilla tuotteita, joita asiat koskivat. Toisin sanoen kiellot eivät vaikuttaneet mainonnan tehtävään kyseisten tuotteiden markkinoille pääsyn keinona.

69. Tilanne oli toisenlainen yhdistetyissä asioissa De Agostini ja Gourmet. Yhteisöjen tuomioistuin painotti asiassa De Agostini annetussa tuomiossa, että televisiomainonta oli ainoa tehokas myynninedistämiskeino, jonka avulla valmistajalla oli mahdollisuus päästä Ruotsin markkinoille, koska sillä ei ole muita mainoskeinoja kohderyhmänsä eli

lasten ja heidän vanhempiensa tavoittamiseksi.³⁷ Tämä oli ilmeisen merkittävä tekijä, vaikka kansallisen tuomioistuimen tehtäväksi jäikin sen arvioiminen, oliko tilanne todellisuudessa tällainen. Tilanne oli samantapainen myös asiassa Gourmet. Siinä annetussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kaikkea alkoholijuomien mainontaa koskevalla kiellolla rajoitetaan enemmän muista jäsenvaltioista tuotavien tuotteiden markkinoille pääsyä kuin kotimaisten tuotteiden markkinoille pääsyä, sillä kuluttaja tuntee luonnollisesti paremmin kotimaiset tuotteet.

70. Yhteisöjen tuomioistuin tunnustaa näissä viimeisissä kahdessa asiassa noudattamallaan lähestymistavalla mainonnan merkityksen taloudellisessa toiminnassa ja yleisemmin markkinoiden integroitumisen kannalta. Sisämarkkinoiden kannalta tarkasteltuna vaikutus ei rajoitu pelkästään tietojen antamiseen kuluttajalle ja tämän saamiseen asiakkaaksi. Mainonta on myös jäsenvaltioissa toimivien valmistajien keino tunkeutua uusille markkina-alueille, saada kuluttajat kohtaamaan heille aiemmin tuntemattomia tuotteita tai, toisessa tapauksessa, tarjota näille tuttuja tuotteiden vaihtoehtoja. Mainonta voi saada markkinat läpinäkyvämmäksi ja stimuloida markkinakäyttäytymistä ja estää markkinoiden jäykistymistä. Yleinen mainontakielto, tiettyjen tuotteiden mainontakielto tai tuotteen ominaispiirteitä koskeva

36 — Edellä alaviitteessä 34 mainitut yhdistetyt asiat De Agostini ja TV-Shop, tuomion 42 kohta ja edellä alaviitteessä 35 mainittu asia Gourmet, tuomion 19 kohta.

37 — Ks. edellä alaviitteessä 34 mainitut yhdistetyt asiat, tuomion 43 kohta.

mainontakielto vaikuttavat kaikki väistämättä niiden tuotteiden kauppaan, joihin ne kohdistuvat. Näin ollen ei ole mahdollista katsoa, että tällaiset säännökset olisivat a fortiori jäsenvaltioiden välisen kaupan kannalta neutraaleja.³⁸

71. Näiden kahden tuomioryhmän väliset erot kuvaavat hyvin sitä, miten yhdistetyissä asioissa Keck ja Mithouard annetussa tuomiossa tarkemmin määritelty vaikutusltaan tuonnin määrällisiä rajoituksia vastavan toimenpiteen käsite on ymmärrettävä myyntijärjestelyjen käsitteen avulla. Mikäli tietty mainontatapa on tosiasiaassa ainoa tehokas keino tunkeutua tietylle markkina-alueelle tai mikäli jäsenvaltion kansallisten markkinoiden kulutuskäyttäytyminen on vakiintunut, mainontakielto vaikeuttaa erittäin merkittävästi muiden jäsenvaltioiden tuotteiden pääsyä markkinoille. Tämä koskee mielestäni myös sellaisten uusien tuotteiden mainontakieltoa, jotka on laillisesti valmistettu ja saatettu markkinoille toisessa jäsenvaltiossa. Tällaisten tuotteiden kohdalla tuotteen tunnettuuden lisääminen on välttämättömyyksiä markkina-aseman hankkimiseksi. Tässä yhteydessä ei ole merkitystä sillä, että tällainen kielto vaikeuttaa myös kyseisessä

jäsenvaltiossa tuotettujen ja myytävien vastaavien uusien tuotteiden markkinoille saatamista. Ratkaisevaa on se, että toisessa jäsenvaltiossa valmistetun tuotteen markkinoille pääsy estetään. Tällaista tilannetta on arvioitava EY 28 ja EY 30 artiklan perusteella.

72. Lisäksi on todettava, että kansallisen säännöksen määrittämisestä myyntijärjestelyksi seuraa säännöksen joutuminen EY 28 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle ja siten myös se, ettei säännöksen hyväksyttävyyttä ole mahdollista arvioida tuomioistuimissa. Tästä syystä luokittelu myyntijärjestelyksi on varattava säännöksille, jotka koskevat tuotteen yleisiä myyntiosuhteita ja joilla rajoitetaan taloudellisten toimijoiden vapautta käydä kauppaa.³⁹ Sitä ei sovelleta säännöksiin, jotka koskevat tuotteiden ominaispiirteitä tai joilla rajoitetaan tietynlaisten tuotteiden markkinointia.

73. Mainonnan alueella on lyhyesti sanottuna erotettava toisistaan 70 kohdassa tarkoitettut täydellisen kiellon sisältävät säännökset ja säännökset, joilla säädellään tiukasti katsottuna mainonnan muotoa. Jälkimmäisen kaltaisiin säännöksiin kuuluu esimerkiksi ympäristöä rumentavan mainonnan kielto, kielto mainostaa yleisissä tiloissa tai tiettyjen tuotteiden mainontakielto tiettyissä tapahtumissa. Selkeyden vuoksi on todettava, että tällaiset säännökset, jotka eivät tuotteiden myynnin kannalta tarkasteltuna kiellä mainontaa kokonaan ja yleisesti,

38 — Ks. tältä osin julkisasiamies Jacobsin huomautukset edellä alaviitteessä 33 mainittuun asiaan Leclerc-Siplec, ratkaisuehdotuksen 20 ja 21 kohta.

39 — Asia C-391/92, komissio v. Kreikka, tuomio 29.6.1995 (Kok. 1995, s. I-1621, 15 kohta).

vaan asettavat vain sille ehtoja tarkasti määritetyistä syistä johtuen, eivät kuitenkaan saa estää markkinoille pääsyä ja tuotteiden markkinointia muita markkinointikanavia pitkin. Niiden tarkoituksena ei ole rajoittaa markkinoille pääsyä, ja niiden yhteys itse kauppaan on etäisempi.

74. Näiden syiden perusteella katson, että täydellistä kieltoa käyttää laihduttavia vaikutuksia koskevia mainintoja ja lääkärin suosituksia ja todistuksia koskevia mainintoja mainonnassa ei voida pitää yhdistetyissä asioissa Keck ja Mithouard tarkoitettuna myyntijärjestelynä, vaan sitä on arvioitava täysin EY 28 ja EY 30 artiklan perusteella.

75. Koska totesin jo 64 kohdassa, että tällaisella kiellolla voi olla todellinen vaikutus laihtumista edistävien tuotteiden tuontiin, on tutkittava, onko kielto mahdollista oikeuttaa jollakin EY 30 artiklassa mainitulla perusteella tai oikeuskäytännössä tunnustetulla yleisellä edulla. Lisäksi on yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti osoitettava, että toimenpide on välttämätön tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi, soveltuu tarkoitukseensa eikä rajoita kauppaa enemmän kuin on välttämätöntä.

76. Riidanalaista kansallista säännöstä sovelletaan tässä tarkoitettuihin mainontamainintoihin tuotteen alkuperästä riippumatta. Näin ollen kielto voi olla mahdollista oikeuttaa kansallisen tuomioistuimen mainitseman kansanterveyden suojelun lisäksi myös kuluttajan suojelun perusteella.

77. Kun otetaan huomioon väärinkäsitykset, joita voi syntyä laihdutustuotteina esitettävistä tuotteista ja samoin vaarat, joita tällaisten tuotteiden asiantuntemattomasta käytöstä voi aiheutua terveydelle, on pidettävä oikeutettuna kantaa, jonka mukaan jäsenvaltiolla on oikeus antaa näiden tuotteiden markkinointitapaa, mukaan lukien mainontaa, koskevia säännöksiä.

78. Tällaisten säännösten on kuitenkin täytettävä välttämättömyyttä, soveltuvuutta ja oikeasuhteisuutta koskevat vaatimukset. Kuten jo edellä totesin kansallisista säännöksistä merkintöjen osalta, kuluttajan kannalta on tärkeää sekä taloudellisista syistä että terveyden vuoksi saada oikeat tiedot niiden tuotteiden ominaisuuksista, joiden hankintaa hän harkitsee. Merkinnöissä ja mainonnassa käytettävillä maininnoilla on samankaltainen merkitys siltä osin kuin kyseessä on tietojen antaminen kuluttajalle. Nämä käyttökohteet

poikkeavat toisistaan kuitenkin siltä osin, että mainonta voi kiinnittää kuluttajan huomion tuotteisiin, joita hän ei muuten olisi tullut huomanneeksi. Siinä missä mainontailmaisut tapahtuvat yleensä erillään tuotteesta, merkintöjen tiedot ovat määritelmän mukaan itse tuotteessa.

lausuntoja koskevia mainintoja on EY 28 ja EY 30 artiklan vastainen.

79. Tämä erottelu ei kuitenkaan muuta arviota kansallisista säännöksistä siltä osin kuin niitä sovelletaan merkintöihin ja mainontaan. Molemmissa tapauksissa kuluttajan etu on se, ettei häntä johdeta harhaan. Kunhan tiedot ovat oikein, lähtökohtana on käytettävä sitä, että tavanomaisen valistunut sekä kohtuullisen tarkkaavainen ja huolellinen keskivertokuluttaja⁴⁰ pystyy muodostamaan käsityksen tuotteista, joita tiedot koskevat, ilman että siitä on välttämättä haittaa hänen taloudelliselle tai terveydelliselle edulle. Tällaisten tietojen täydellinen antamiskielto onkin näiden etujen turvaamisen kannalta tarpeettoman tiukka toimenpide. Itse asiassa tuotteen laihduttavia ominaisuuksia koskevien tietojen puuttuminen päinvastoin voisi haitata näitä etuja.

80. Toteankin, että kansallisen säännöksen kielto käyttää laihduttavia vaikutuksia koskevia mainintoja ja lääkärin suosituksia, lausuntoja, toteamuksia, ohjeita tai hyväksyviä

81. Lopuksi on vielä käsiteltävä tämän toteamuksen seurauksia tässä käsiteltävän säännöksen kannalta. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut useita kertoja, EY 28 ja EY 30 artiklan vastaista säännöstä ei saa soveltaa toisesta jäsenvaltiosta maahantuotuihin tuotteisiin.⁴¹ Erityisesti mainonnan osalta yhteisöjen tuomioistuin on katsonut asiassa SARPP annetussa tuomiossa, että mikäli mainontaa koskeva kansallinen säännös on perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan vastainen, sen soveltaminen on kiellettyä vain maahantuotujen tuotteiden osalta, ei kotimaisten tuotteiden osalta.⁴² Olen jo aiemmin viitannut merkintöjen ja mainonnan läheiseen suhteeseen ja siihen, että direktiivissä 2000/13 on säädetty joitakin säännöksiä sovellettavaksi myös mainontaan, jotta merkintöjä koskevia säännöksiä ei olisi mahdollista kiertää mainonnan kautta. Koska olen katsonut, että tässä tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjen kielto on ristiriidassa merkintädirektiivin kanssa, kansallisen tuomioistuimen on arvioitava, missä määrin riidanalaisia säännöksiä on mahdollista vielä soveltaa mainontaan, jossa käytetään samantaisia mainintoja kotimaisten tuotteiden osalta.

41 — Edellä alaviitteessä 10 mainittu asia SARPP, tuomion 16 kohta ja edellä alaviitteessä 24 mainittu asia Guimont, tuomion 35 kohta.

42 — Edellä alaviitteessä 10 mainittu asia SARPP, tuomion 16 kohta.

40 — Ks. edellä alaviitteessä 19 mainittu oikeuskäytäntö.

VIII Ratkaisuehdotus

82. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa *Rechtbank van Koophandel te Hasseltin* esittämiin kysymyksiin seuraavasti:

- 1) Kahviuutteista ja sikuriuutteista 22 päivänä helmikuuta 1999 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/4/EY 2 artiklaa on tulkittava siten, että direktiivin liitteessä mainittuja myyntinimityksiä saadaan käyttää vain tässä liitteessä lueteltujen tuotteiden osalta, mutta että näiden myyntinimitysten ohella saadaan käyttää myös muita nimityksiä (esimerkiksi kaupallista tai mielikuvituksellista nimeä) sillä edellytyksellä, että niitä ei ole mahdollista sekoittaa pakolliseen myyntinimitykseen.
- 2) Elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20 päivänä maaliskuuta 2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/13/EY 18 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä elintarvikkeiden merkintöjä koskeville kansallisille säännöksille, joita ei ole yhdenmukaistettu ja joissa kielletään tiettyjen mainintojen, kuten ”laihduttavaa vaikutusta koskevien mainintojen” ja ”lääkärin suosituksia, lausuntoja, toteamuksia, ohjeita tai hyväksyviä lausuntoja koskevien mainintojen”, käyttö.
- 3) EY:n perustamissopimuksen 28 ja 30 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä elintarvikkeiden mainontaa koskeville kansallisille säännöksille, joita ei

ole yhdenmukaistettu yhteisön tasolla ja joissa kielletään muista jäsenvaltioista tuotavien elintarvikkeiden merkinnöissä ja/tai esillepanossa ja/tai mainonnassa tietyt maininnat, kuten "laihduttavaa vaikutusta koskevat maininnat" ja "lääkäriin suosituksia, lausuntoja, toteamuksia, ohjeita tai hyväksyviä lausuntoja koskevat maininnat". Kansallisen tuomioistuimen on merkintöjä ja mainontaa koskevien säännösten väliset yhteydet huomioon ottaen arvioitava, missä määrin riidanalaista säädöstä on mahdollista vielä soveltaa mainontaan, jossa käytetään samanlaisia mainintoja kotimaisten tuotteiden osalta.